

X. JÉZUS HALÁLA ÉS FELTÁMADÁSA

1/ Fő hangsúly: Jézus Krisztus szenvedése és halála az ember megváltásáért történt, feltámadása pedig az ember megigazulásáért.

Kognitív cél: A Passió-történet részletes megismertetése.

Affektív cél: Jézushoz, mint személyes megváltóhoz való kötődés megalapozása, megerősítése.

Pragmatikus cél: A húsvéti ünnepek napjainak beépítése személyes ünnepeik közzé

1. Óra: Virágvasárnap

Idő-tartam	Óra fő része	Feladat	Taneszköz, célhoz kapcsolódás, megjegyzés
2-3 perc	Órakezdés	- Jelentés, imádság.	
8-10 perc	Motiváció és ráhangolódás	- Éneklés: Szemem a bércekre... 121. zsoltár. - Ünnepeink: Tk. 67. oldalán található kördiagram részletes értelmezése. - Dicsőséges bevonulás – hogyan történt az ókorban? - Páska-zarándoklat: az ószövetségi zarándokénekek megismerése (Zsoltárok könyve).	kiscsoportos feladat kivetítő Bibliahasználat
20 perc	Ismeretek átadása, feldolgozási javaslat	- Szamár-hát: a békekesség fejedelmének érkezése. - Dávid fia – Bartimeus tudta... - Mit tud a Messiás? - Templomtisztítás.	frontális munka Bibliahasználat, egyéni munka frontális munka

10 perc	Munkáltatás elmélyítés	<ul style="list-style-type: none"> - „Jézus az én Királyom!” – hogyan válhat Királlyá Jézus az életünkben? - „Ha haragusztok is...” 	<p>csoportmunka (lásd Munkáltatás, feldolgozás A pont)</p> <p>csoportmunka (lásd Munkáltatás, feldolgozás B pont)</p>
1-2 perc	Házi feladat	<ul style="list-style-type: none"> - Történelmi példák – kik vonultak be dicsőségesen és hova? - Otthoni gyűjtőmunka: keressünk szamaras történeteket az Ószövetségből. 	<p>tankönyvhasználat</p> <p>otthoni gyűjtőmunka</p>

JAVASLAT TÁBLAI JEGYZETRE (Virágvasárnap)

	<ul style="list-style-type: none"> • Betfagé, Olajfák hegye → tanítványok elküldése a közeli faluba <ul style="list-style-type: none"> - A szamár („Az Úrnak van szüksége rá”) - A próféciák beteljesedése (Zak 9,9) • A felsőruhák leterítése, pálmaágak → Jézus a király! <ul style="list-style-type: none"> - A tanítványok és a nép öröme - „Hozsánna Dávid fiának, áldott, aki jön az Úr nevében!” - A farizeusok reakciója • Templomtisztítás
--	---

2. Óra: Nagycsütörtök

Idő-tartam	Óra fő része	Feladat	Taneszköz, célhoz kapcsolódás, megjegyzés
2-3 perc	Órakezdés	- Jelentés, imádság.	
8-10 perc	Motiváció és ráhangolódás	- 457/1 – Ó Jézus árva ... - „Kenyered és borod táplál engem...” - „Uram, közel voltam hozzád”. - Páska – szabadulás a fogságból (ÓSZ). - Vacsorai előkészületek – mi kell hozzá? - Jogtalan rágalmazás – becsületsértés: hogyan tudnak bennünket megalázni?	éneklés bibliai gyűjtőmunka egyéni/csoportos (lásd: Motiváció, ráhangolódás C pont) közös beszélgetés (lásd: Motiváció, ráhangolódás D pont)
30 perc	Ismeretek átadása, feldolgozási javaslat	- Páska – szabadulás a bűnből (Egyiptomi szabadulás - Jézus) - Úrvacsorai jegyek – ételből test, borból vér? - Péter tagadása – a bűnbánat. - Vallási per: Isten Fia istenkáromló? - Római kori kínzóeszközök.	frontális munka Bibliahasználat, egyéni munka frontális munka frontális munka
1-2 perc	Házi feladat	- Házi feladat: keressünk képeket és videókat páska-vacsoráról.	otthoni gyűjtőmunka

JAVASLAT TÁBLAI JEGYZETRE (Nagycsütörtök)

- Az utolsó vacsora
 - Egyiptomból való szabadulás – utolsó csapás → bárány → helyettes áldozat → élet
 - Jézus áldozata → helyettes áldozat → a bűnös ember élete
 - Előkészületek
 - Megtörtetett kenyér → „Ez az én testem”
 - Kiöntött bor → „Ez az én vérem”
 - „Aki velem mártja kezét a tálba → Júdás
- Júdás árulása (30 ezüstpénz)
- Az Olajfák hegyén → Krisztus imádsága: „Legyen meg a te akaratod”
- A Gecsemáné kert
- Az áruló csók
- Jézus elfogatása és csodája → a főpap szolgájának füle
- A Nagytanács előtt
- Péter tagadása

3. Óra: Nagypéntek

Idő-tartam	Óra fő része	Feladat	Taneszköz, célhoz kapcsolódás, megjegyzés
2-3 perc	Órakezdés	- Jelentés, imádság.	
8-10 perc	Motiváció és ráhangolódás	- RÉ 341/1 „Ó Krisztusfő, te zúzott” - Ószövetségi Messiás-próféciaák. - Római birodalom – ki-mit-tud? - Temetési szokások – gyász.	éneklés bibliai gyűjtőmunka egyéni/csoportos egyéni egyéni/csoportos

20 perc	Ismeretek átadása, feldolgozási javaslat	<ul style="list-style-type: none"> - Politikai per – Pilátus vs. Zsidók. - Kereszthalál – ritka halálnem? - Jézus utolsó szavai – személyes útravalók és az ár kifizetése. - Krisztus halála és a természeti jelenségek – a templom kárpitja. 	<p>csoportos</p> <p>frontális</p> <p>frontális</p> <p>frontális</p>
10 perc	Munkáltatás elmélyítés	<ul style="list-style-type: none"> - Krisztus halála orvosi szemmel. 	közös beszélgetés (Lásd: Munkáltatás, feldolgozás C pont)
1-2 perc	Házi feladat	<ul style="list-style-type: none"> - Keressünk képeket és videókat a korabeli temetkezési szokásokról - Biblián kívül: mit tudunk Pilátusról? Ki volt ő? 	otthoni gyűjtőmunka

JAVASLAT TÁBLAI JEGYZETRE (Nagypéntek)

<ul style="list-style-type: none"> • Jézust átadják Pilátusnak • Heródesnél • Jézus Pilátus előtt – „Ecce homo” • Barabbás • Jézus megkínzása és megcsúfolása • A Via Dolorosa • A Golgota • Krisztus a kereszten <ul style="list-style-type: none"> - A két lator - Katonák a kereszt alatt – „köntösömre sorsot vetettek” - Krisztus 7 szava a kereszten • Jézus temetése
--

4. Óra: Húsvét

Idő-tartam	Óra fő része	Feladat	Taneszköz, célhoz kapcsolódás, megjegyzés
2-3 perc	Órakezdés	- Jelentés, imádság.	
8-10 perc	Motiváció és ráhangolódás	- Éneklés: 356/1 – „Felvirradt áldott, szép napunk” - „Örvendjetek, mert Isten úgy szeret” - Húsvéti szokásaink. - Mission (Im)possible – vannak lehetetlen küldetéseink? - Feltámadás – misztérium vagy valóság?	éneklés közös, vagy csoportos beszélgetés
30 perc	Ismeretek átadása, feldolgozási javaslat	- Temetési szokások – balzsamozás /mumifikáció. - Nők szerepe – utolsókból első? Magdalai Mária és az asszonyok Jézus sírjánál - Jézus megjelenései – Tamás, Emmausi tanítványok, Péter. - Mit hiszek?	frontális frontális frontális Közös beszélgetés
1-2 perc	Házi feladat	- Házi feladat: húsvét kedvelt téma a művészetben – légy művész: rajzolj, fess, formázz!	otthoni gyűjtőmunka

JAVASLAT TÁBLAI JEGYZETRE (Húsvét)

- Asszonyok a sírnál – „Ki hengeríti el a követ?”
- Magdalai Mária találkozása Jézussal
- Jézus megjelenik a tanítványoknak – Tamás nincs ott („Békesség nektek”)
- Az emmausi tanítványok
- Jézus és Tamás
- A Tibériás tengernél

2/ Óravázlat(ok) leírása

JAVASOLT ÉNEK

„Szemem a bércekre...” (RÉ 121)

„Az Úr van itt...”

Forrás: https://csecsy.hu/konyvek/enekeskonyv/az_ur_van_itt

„Ó, Jézus, árva csendben...” (RÉ 457)

„Kenyered és borod táplál engem...”

Forrás: <http://sarokko.com/wp-content/uploads/2018/02/Kenyered-%C3%A9s-borod-t%C3%A1pl%C3%A1l-engem.pdf>

„Uram, közel voltam hozzád”

Forrás: https://csecsy.hu/konyvek/enekeskonyv/uram_kozel_voltam_hozzad

„Ó Krisztusfő, te zúzott” (RÉ 341)

„Felvirradt áldott, szép napunk” (RÉ 356)

„Örvendjete, mert Isten úgy szeret”

Forrás: https://csecsy.hu/konyvek/enekeskonyv/orvendjete_kert_isten_ugy_szeret

MOTIVÁCIÓ, RÁHANGOLÓDÁS

A) Ünnepekörök: konfirmációi felkészítésen az fiatal találkozik ezzel a kördiagrammal, amely a TK 67. oldalán van. Nézzük most a Húsvétot: mely mozgó ünnepként meghatározza a Pünkösd időszakát is. A Húsvét meghatározása (az első niceai zsinat határozata szerint) : a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap. (Érdekes lehet megkeresni az első és az utolsó lehetséges időpontját a Húsvétnak, ha tudjuk, hogy a tavaszi napéjegyenlőség időpontja *március 21.*)

- B) A diadalmas bevonulás az ókorban, jelen esetben a Római Birodalomban egyedül a császárnak járt ki. De minden nemzet uralkodói között találunk olyanokat, akik egy győztes csata után dicsőségesen vonultak be a fővárosba visszatérve, vagy a leigázott városba. A magyar történelemben is voltak ilyen bevonulások. Melyről videófelvétel is készült már: Horthy Miklós Budapestre való bevonulása. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=uRcRapmCBPY>
- C) Páska-vacsora: a Páska-vacsorát a zsidók széder-vacsorának nevezik, mely az alábbi honlapon részletesen megtalálható. Kövessük végig ennek menetét és próbáljuk összehasonlítani a bibliai leírással! Forrás: https://www.chabad.org/holidays/passover/pesach_cdo/aid/117054/jewish/A-szder-lefolysa.htm
- D) Jogtalan rágalmazás – hogyan tudnak engem megalázni? Közös beszélgetés arról, volt-e már a diákoknak olyan élményben részük, amikor valami miatt jogtalanul őket vádolták, büntették. Ismerünk-e koncepciók pereket a történelemből?
- E) Fiatalok számára néha tabu számba megy, mégis elkerülhetetlen esemény a gyász. Ha eléggé felkészültek vagyunk, akkor beszélgetést indíthatunk veszteségeinkről, ha távolabbi hozzátartozó temetésén vettünk már részt, akkor az ott látottakról, tapasztaltakról. Milyen temetkezési szokások érvényesek ma Magyarországon? Koporsós, vagy urnás temetés-e számukra elfogadhatóbb? Tudnak-e alternatív temetkezési folyamatról? Urnát temessük el, vagy vigyük haza? Hogyan sikerülhet az embernek a gyászt feldolgozni?
- F) Milyen húsvéti szokások vannak érvényben ma? Hogyan változtak a szokások az évszázadok, évtizedek alatt? Tudjuk, hogy hazánkban a locsolkodás szokása a termékenységhez kapcsolódott, de ugyan ez volt a szimbolikája a húsvéti tojásnak is. Mégis, mintha ez manapság kiveszőben lenne, sokszor már nem is mennek a fiúk locsolkodni; a vizet, melyet annak idején vederből locsoltak a lányokra, később felváltotta a szóda, majd a kölnivíz; de a vendégváro szokások is jócskán megváltoztak. Vannak-e a csoportban olyanok, akik még tartják ezt a régi hagyományt, illetve tudnak-e régi hagyományos locsolóverset mondani (nem a mai modern kétsorosra kell gondolni)?
- G) Mit tudunk a Római Birodalomról? Ki-mit-tud szerűen, akár pontszámokat adva egyre nehezebb kérdésekért összeállíthatunk egy olyan kérdéssort, mely az előzőleg tanultakra épít. Visszamehetünk Róma alapításáig, kérdések lehetnek a birodalom létrejöttének körülményei, a császárság intézményének kezdete, híres császárok, és eljuthatunk egészen a Római Birodalom bukásáig.

ISMERETEK ÁTADÁSA, FELDOLGOZÁSA

Általános tudnivalók

A Húsvétot nem Jézus korától ismerjük, mint ünnepet. A zsidó nép számára – így Jézus számára is – ez egy régi ünnep volt, mely az Egyiptomból való szabadulás emlékét hordozta, konkrétan a tizedik csapástól való megmenekülésüket (2Móz 11-12-13 fejezetek). Amikor Isten a tíz csapás utolsó pontjához ért, figyelmeztette Mózeset, hogy egy olyan csapás közeleg,

amely nem válogat – minden házban az elsőszülött halálát hozza magával. De mégis van remény menekülni, mert egy jel által életben maradhat az elsőszülött. Ha egy levágott bárány vérével bekenik az ajtófélfát és a szemöldökfát, akkor Isten angyala azt a hajlékot átugorja. A héber nyelvben ez a *peszah* szó (jelentése: átugrani) és ebből jött az ünnepnek a neve is – ennek magyarosított formája a *páska*.

A páska ünnepe alkalmával nem csak bárányhúst, hanem többek között kovásztalan kenyeret is ettek (vö. kovásztalan kenyerek ünnepe: 3Móz 23)), melyre azért volt szükség, mert arra emlékeztetett, hogy a kivonulás sietségében nem volt idő megkeleszteni az útra való tésztát, mielőtt Isten kivezette őket. Ezért a kenyér lapos, lángoszerű, de keletlen, száraz volt, és a zsidó hagyomány ezt megtartotta mind a mai napig. Érdekesség, hogy sokan az ünnep nevéből származó ételt, a *pászkát* a zsidó nép tagjain kívül is fogyasztják. (Ha gondoljuk, kóstolassunk a gyerekekkel pászkát.)

Háttér-információk

Annak idején – mint ahogy a későbbi időkben is – az uralkodók **lőháton** vonultak be a városba. Jézus azonban egy másik állatot használt a Jeruzsálembé való bevonuláskor: **szamarat**. A szamár a ló hatalom szimbólumával szemben a béke szimbóluma volt – így Jézus ezzel is üzent a jelen levőknek: ő a béke királyaként, követeként alázatosan érkezett a városba: v.ö.: Zak 9,9,

Érdekes adalék, hogy a korabeli **zsidó Messiás-várás** kicsit más előképpel rendelkezett: számukra a Messiás lesz majd az, aki legyőzi Izrael ellenségeit és újra dicsőségbe fordítja az ország sorsát: v.ö. Ézs 61-62-63 fejezetek. Mint ilyet, Jézust is sokan úgy értelmezték először, mint a rómaiakat legyőző harcos királyt, de meg kellett látniuk, hogy elgondolásuk helytelen. Jézus ezzel a bevonulással is egyértelművé teszi ezt a küldetését. Legyőzni jött ő, de nem a rómaiakat, nem földi hatalmasságokat, országokat, birodalmakat, hanem a bűn és a halál hatalmát!

Újabb érdekesség, hogy Bartimeus, egy jerikói vak ember (lásd: Mk 10, 46kk) gyógyulása előtt **Dávid fiának** nevezi Jézust, de ekkor még elhallgattatják, mivel félnek attól, hogy a rómaiak lázításnak fogják vélni, ha valaki egy királyi sarjat szólongat, megadva a neki járó tiszteletet. Mikor Jézus bevonul Jeruzsálembé, már nincs olyan, aki ne így köszöntené őt.

A Messiás eljövetelét a **jólét időszakának** is gondolták, így mikor tanúi voltak az emberek az 5000 ember megvendégelésének, akkor királlyá akarták kenni (lásd: Jn 6, 15).

Templontisztítás kicsit másként: Jézus ezt a tettet sokan nem tudták értelmezni az idők folyamán. Voltak olyanok, akik talán ki is hagyták volna a passió-történetből. Hogyan lehet valaki haragos, aki azt mondja, hogy szelíd (vö. Mt 11,29 és Zsid 4, 15)? A válasz egyszerű: az ember, ha haragos, akkor gyilkos indulat van benne Káin haragjától kezdve. Jézus haragja azonban nem az ember ellen irányul, hanem a bűn ellen. Egyik ismerősöm ezt úgy fogalmazta meg: *nem rád haragszom, hanem érted!*

További fontos információk: az ÓSZ ígéretek összehasonlítása a messiási jövendölések beteljesedéséről ÚSZ kontextusban: http://www.biblia.hu/muv_jkm/jkm_mess.htm

A **páskáról** már volt szó. Több jellemző étel szerepel egy mai páska (széder)-vacsorán is. Ezek között van a (kovásztalan) kenyér és a bor is. Jézus, amikor veszi ezeket és fogyasztani akarja, azt mondja tanítványainak, hogy ezek a jelek az ő áldozatára mutatnak. Emlékeztetésül ezért fogyasztjuk ezeket a jeleket az úrvacsora alkalmával (számunkra nem kitétel a kovásztalan kenyér – a katolikus egyházban viszont igen: lásd az ostyát. Összehasonlításként, hogy mit tanítanak a katolikus és a protestáns hitvallások: <http://www.mindenkitemploma.hu/data/szovegtar/Urvacsora.pdf>)

Jézus pere egyszerre volt vallási és politikai per is. A kettő érdekes módon folyt egymásba, mert politikai pert csak azért csináltak belőle a zsidó vezetők, hiszen nem volt lehetőségük keresztre feszíteni. Másik érdekesség, hogy a **kereszthalál** nem volt olyan ritka halálnem ebben az időben, mint sokan azt gondolják. Nem egy Jézus számára kitalált kivégzési forma volt ez, hiszen a rómaiak több alkalommal, a leggonoszabb tettekért, vagy lázadásért szabták ki ezt a büntetést. (Kinek mit jelent ez: v.ö. 1Kor 1,18-25) Hasonló keresztre feszítéseket láthatunk a Spartacus felkelés leverésekor is!

Filmkockák a Spartacus c. sorozatból: <https://port.hu/adatlap/film/tv/spartacus-spartacus/movie-8018?sort=date&page=2>

Sok **feszület** úgy ábrázolja Jézust a kereszten, hogy a szögek a tenyerébe voltak verve. De a tudósok egybehangzó állítása szerint ez nem volt lehetséges, hiszen a kézfej nem bírta volna el a test súlyát. Így a rómaiak a csuklóba verték a szegeket, mert annak izületei már elég erősek voltak ahhoz, hogy felfeszítsék az embert. A Stigmata c. film egyik jelenete, melyben egy stigmatizált lány egy ilyen feszület előtt áll, szintén ezt a kérdést feszegeti, amikor is az iménti állítást a tudós-pap Andrew atya is elmondja a lánynak. Arra a kérdésre, hogy ezek szerint minden feszület hibás azzal válaszol, hogy nem hibás, hanem pontatlan!

A rómaiak ráadásul az évek során tökéletesre fejlesztették a megfeszítés technikáját, így olyan helyekre ütötték a szegeket, melyek lehetővé tették azt, hogy a megfeszített hosszú ideig szenvedjen anélkül, hogy elvérzett volna. Így nem az elvérzésbe, hanem a fulladásba halt bele az ember, mert mikor nem tudta a kéz és a láb tartani a testet, a rekeszizom megfeszült, és lehetetlen volt a lélegzés, a keringés összeesett, a nyirok kivált a sejtekből (v.ö.: vér és víz jött ki a dárda nyomán Jn 19,34) és a kereszten levő megfulladt.

Képkocka a Stigmata c. filmből (51. perc) http://indavideo.hu/video/Stigmata_1999_-_Teljes_film_Magyar

A **temetkezés** annak idején barlangszerű falba vájt üregekbe történt (Egész Izrael alapvetően köves, sziklás talajú), családi sírboltokat képzelhetünk magunk elé. Voltak azonban sírok is, melyek mindössze egy ember számára voltak fenntartva – ez főként a tehetősebb emberek privilégiuma volt. Arimátiai József saját sírjába temeti el Jézust, miután elkéri Jézus testét Pilátustól (vö. Mk 15, 43 és Jn 19, 38).

A temetéshez hozzá tartozott, hogy a halottat **illatos kenetekkel**, olajokkal kenték be, hogy a testet – ameddig lehet – tartósítsák. Más volt ezt a módszer, mint az egyiptomiaknál, hiszen ott

egyéb előkészületek is voltak: belső szerveit eltávolították, különleges módszerekkel kezelték a testet, majd gyolcsba tekerték. Izraelben ez nem volt szokás, Jézus temetésénél sietni kellett, hiszen jött a szombat nap, ezért az asszonyok csak a szombat elmúltával sietnek a holttest megkenetésére. (Egy másik történet, ahol ezt a dolgot alátámasztja a Biblia. Ez a Lázár feltámasztásának történetében van (v.ö. Jn 11), ahol azt olvashatjuk, hogy Jézus eljön, de emberi számítás szerint későn (negyed napja halott Lázár), mégis azt kéri az ott levőktől, hogy nyissák fel a sírt. Jézus kérésére a reakció érthető: „*már szaga van...*”. Egyiptomi módszereket követve ennek az esélye csekély lett volna.)

A korabeli temetkezési szokásokat, érdekességeket mai, közkezdvelt dokumentum-sorozatokról is megismerhetjük. A Discovery Channel Isten létét körüljáró sorozatának, az **Isten nyomában Morgan Freemannel** első részében a halállal és a feltámadással foglalkoznak. Érdekes lehet bepillantást nyerni Jézus sírjának feltételezett helyére (1. rész 20 perctől) Részlet a dokumentumfilmből: <https://www.youtube.com/watch?v=Ylai4MG7MoM>

A **nők a Bibliában** (tekintettel a patriarchális – férfiközpontú – társadalmi berendezkedésre) általában háttérszerepet kaptak. Legalább is így gondolhatnánk először, de hamar rájön az bibliaolvasó ember, hogy ez nem így van. Nagyon sokszor olvasunk arról, hogy a nők különösen fontos szerepet töltek be az üdvtörténet egyes szakaszaiban. (Peres ügyekben nem volt apelláta: ha egy férfi mondott ellent akár egy csoport asszonynak is, akkor is a férfi szavának hittek.)

Amikor **Jézus feltámadásának** első tanúiként nőkről olvasunk, nem meglepő dolog az, amikor a tanítványoknak elmondják, hogy mit láttak és hallottak, akkor a tanítványok saját szemükkel akarnak meggyőződni ennek a ténynek a valóságáról (vö. Jn 20, 1kk). Jézus „egyenjogúsította” a nőket, követői között többet is találhatunk, akiket tanított és megszólított. A korabeli rabbik sohasem tettek volna ilyet. Egy hithű zsidó minden reggel hálát ad azért (ma is), hogy nem nőnek született. Jézus olyannyira nem tett különbséget semmi emberi rend szerint. Mindenkit egyenlőként kezelte, a maga természetességében beszélt éppen azzal, akinek szüksége volt rá. Ennek ellenére a későbbiekben mégis a férfiak kerülnek ismét előtérbe. Pál ugyan kimondja a megfelelő mondatot: „Krisztusban nincs férfi sem nő...mindnyájan egyek vagyunk...” Gal 3,28, de kevés kivétellel találkozhatunk a későbbiekben (v.ö. Lídia – ApCsel 16, 14k).

További fogalmak

Pászka: lisztből és vízből készült kenyér, mely a hagyományos széder-vacsora egyik fontos kelléke

Széder-vacsora: héber szó, jelentése: rend; a páska ünnepének estéjét a rend estélyének is szokták nevezni, tekintettel a hagyományok tovább örökítésére (vö. Egyiptomból való kivonulás)

Messiás: héber szó, jelentése: felkent. Jézus egyik méltóságjelzője az evangéliumokban.

Messiás, felkent: Héberül: *másijah*, arámul *mösihá'*, ennek görögösített formája a *messiás*, amely azonban ebben a formában a Bibliában csak a Jn 1,41 és 4,25-ben fordul elő.

Görög fordítása, amely az említett helyeken is szerepel mintegy magyarázatként, *khrisztosz* (Fontos megjegyeznünk, hogy a JÉZUS KRISZTUS elnevezés valójában egy hitvallás: Jézus (tudniillik a Názáreti) a Krisztus, azaz a Messiás.

a) A Messiás fogalma az Ószövetségben

Az Ószövetség alapvetően négy személyt nevez Messiasnak:

1. Az uralkodó királyt. Mint számos más esetben is megfigyelhető az ókori Keleten, az izraelita királyokat is olajjal való megkenés formájában iktatták be uralkodói méltóságukba (1Sám 10,1; 16,13; 2Sám 2,4; 5,3; 1Kir 1,39; 19,16; 2Kir 9,6; 11,12; vö. Bír 9,8; 1Kir 19,15). Az így felkent királyt Jahve felkentjének nevezték (1Sám 24,7kk; 26,9kk; 2Sám 1,14kk; 19,22; 23,1; JSir 4,20; Zsolt 2,2). Isten maga is az „én felkentem”-nek nevezi a királyt (1Sám 2,35; Zsolt 132,17). Ézs 45,1 Círus perzsa királyt nevezi az Úr felkentjének. A megkenés aktusa ilyen módon a királyt Istennel különleges viszonyba helyezi, mintegy isteni autoritást kölcsönöz neki. Ezért nem szabad a királyt megsérteni, rá kezdet emelni (1Sám 24,7; 26,9kk; 2Sám 1,14).

2. A főpapot. Eleinte csak a főpapot kenték fel tisztségére a királyhoz hasonló módon (2Móz 29,7; 3Móz 8,12), ezért őt nevezték a „felkent pap”-nak (3Móz 4,3kk; 6,15), később a többi pap is részesült a felkenetésben, így a felkent jelző ebben a vonatkozásban elveszítette a főpapot különösen kvalifikáló jelentőségét (2Móz 28,41; 3Móz 10,7; 4Móz 3,3). Egyes magyarázók a Dán 9,26-ban szereplő „felkentet” Jésúa főpap személyével azonosítják.

3. A pátriárkákat. A Zsolt 105,15 (vö. 1Krón 16,22) az ősatyákat nevezi az Úr fölkenntjeinek. Ez esetben nem a fizikai értelemben vett felkenés áll a háttérben, hanem az a megjelölés az Istenhez való különleges viszonyt fejezi ki. Ilyen módon ez a szóhasználat már átvezet a Messiás kifejezés általánosabb értelmű használatához.

4. A megígért szabadítót, a Megváltót. A kanonikus iratokon belül csak a Zsolt 2,2 használja a felkent szót a jövőendő szabadítóra vonatkozóan, és az csak a Kr. e. 1. századtól kezdve válik általánosan használt terminus technicusszá, ezzel a váradalommal kapcsolatban, de a szabadítóra vonatkozó képzetek kialakulása magában az Ószövetségben is nyomon követhető. Az Ószövetségben a jövőendő Messiás alakjának alapvetően **három formája** ismerhető fel:

4/1) A királyi Messiás. 1Móz 49,8-12-ben a Júdának szóló áldáshoz kapcsolódóan egy eljövendő uralkodóról van szó, akinek a népek engedelmeskedni fognak, és akinek eljövetele egy paradicsomi kor kezdetét jelenti. Bár eredetileg vonatkozhatott ez egy konkrét földi királyra (mindenekelőtt Dávidra), a magyarázók nagy része szerint az Ez 21,32-ben erre a helyre történő utalás található, és Ezékiel már az eljövendő Messiás-király képét látja az itteni jóslatban. Hasonlóan régi eredetű Bálám jövődölése, amely az ősi keleti király-szimbólummal, a csillaggal összekapcsolva beszél egy eljövendő királyról, akinek alávettetik Amálék (1Sám 30), Móáb és Edóm (2Sám 8,2kk). Eredetileg ez a jövődölés is vonatkozhatott a dávidi dinasztiára, hasonlóan a Zsolt 2 és 110-hez. Mindezek két következménnyel jártak: a jövőendő szabadulás reménye Dávid dinasztiájához kapcsolódott, és a szabadító alakja a felkenetés révén kikerült a profán szférából, hangsúlyossá vált Istenhez való különlegesen szoros kapcsolata. Mivel a

várt aranykor a dávidi korszakban nem következett be, a váradalom a távolabbi jövőbe tolódott ki. Ézsaiással kezdődik a királyi-messiás fogalom alakulásának az az új szakasza, amely már nem számol az uralkodó király, illetve dinasztia és az eljövendő Messiás közötti közvetlen kontinuitással. Bár hangsúlyos a szabadító dávidi származása, éles az elhatárolás is történeti személyektől. Miután a szír-efraimi invázióval szemben segítséget kereső Akház visszautasítja, hogy Istentől kérjen jelt, maga Isten adja azt meg, az Immánuel-jövendölés formájában (Ézs 7,10kk). A jövendölés elemei kizárttá teszik, hogy itt egy konkrétan meghatározható történeti személyiségről - esetleg Akház fiáról, Ezékiásról - lenne szó. Születésének hangsúlyos bejelentése utal e személy jelentőségére (vö. 1Móz 16,11; Bír 13,3 - de Lk 1,31 is!). Ezt még külön hangsúlyozza, hogy édesanyja egy »fiatalasszony« lesz. Az calómáh szó házasságra érett nőt jelent, így valószínű, hogy annak elsőszülöttjéről van szó, vagyis a fiatalasszony alatt olyan valakit kell értenünk, aki külön erre a feladatra választott ki. Az, hogy tejszint és mézet fog enni, kifejezetten az üdvidők alakjára utal, a tej és a méz ugyanis az ókori keleten, főleg Mezopotámiában különleges áldozati ajándéknak minősült. Kánaán pedig az ígéretekben többször szerepel, mint tejjel és mézzel folyó föld (2Móz 3,8kk; 13,5; 33,3; 5Móz 6,3; 11,9 stb.). Maguk a messiási kor javaiban részesülők is tejet és mézet fognak enni (Ézs 7,22). A királyi Messiás képe jelenik meg Mik 5,1kk-ben is, és itt is érvényesül az az ézsaiási szempont, hogy eljövetele előtt Izráelt Isten egy időre kiszolgáltatja ellenségeinek. A Messiás dávidi származása Efráta és Betlehem említésével hangsúlyozódik (vö. 1Sám 17,12). A dávidita királyi Messiás alakja jelenik meg Jer 23,5; 33,5; Ez 37,22; 34,23k; Zak 6,12; Ám 9,11; Mik 4,6kk stb. helyeken is.

4/2) A prófétai Messiás. 5Móz 18,15kk szerint Mózes azt ígéri, hogy Isten hozzá hasonló prófétát fog támasztani, aki közli Izráellel Isten akaratát. Ez a textus általánosságban határozza meg a prófétizmus szerepét Izraelben, és meghúzza a határvonalat az igazi és hamis próféta között. Az itt rögzített prófétai vonásokat viseli magán a szenvedő szolga alakja, amely Ézs 52,13-53,12-ben jelenik meg. E szakaszt gyakran állítják párhuzamba a Zsolt 22-vel, amelynek 28kk verseiben olvasható jóslatok azt a benyomást keltik, hogy a zsoltárban egy olyan személyről van szó, aki szenvedése révén készíti elő az univerzális Isten-ország eljövetelét. Ez a feltevés azonban nem bizonyítható, főleg azért nem, mert a másokért való szenvedés gondolata a zsoltárból hiányzik.

4/3) Dán 7,13kk látomásában a jövendő uralkodó képe mint emberfia jelenik meg, akinek hatalom, dicsőség és királyi uralom adatik, és pedig örökké tartó érvénnyel. Az Emberfia fogalomnak ezt a messianisztikus aspektusát a zsidó apokaliptika azután tovább bővítette.

b) A Messiás fogalma az Újszövetségben

A már említett Jn 1,41 és 4,25 formálisan is bizonyítják, hogy az ÚSZ szemlélete szerint Jézus a Messiás, az ígéretek és váradalmak beteljesítője, annak ellenére, hogy tevékenysége a korabeli messiás-váradalmaknak lényeges pontokon ellene mond. Az Újszövetségben Jézusra alkalmazott Khrisztosz kifejezés egyébként már a LXX-ban is a Messiás=Felkent fogalmának megfelelője. A korabeli Messiás-kép számos eleme az ÚSZ sok helyén visszatükröződik. (Eljövetelét megelőzi Illés eljövetele [Mk 6,15; 8,28; Jn 1,21]; Dávid utóda [Mk 10,47; 11,10; Mt 12,23; 15,22; 21,15k] stb.) Betlehemben fog megszületni (Mt 2,5). Ezek a

váradalmak megfelelnek az ÓSZ-ben leírtaknak is. Ugyanakkor az őskeresztyénség a Messiás-cím Jézusra alkalmazásával teljesen kiiktatta a korabeli Messiás-váradalom partikuláris, politikai és nemzeti jellegzetességeit. Ebből fakad a tanítványok kezdeti értetlensége (Mk 8,27kk; Mt 16,13kk; Lk 9,18kk), amelyet csak Jézus tanításai oldanak fel bennük. Izráel hivatalos vezetői szemében azonban a váradalom és a valóság közötti ellentét egyre jobban kiéleződik, és végül ez vezet Jézus személyének teljes elutasításához és elpusztításához (Mk 15,1kk; par).

Jézus királysága nem ebből a világból való (Jn 18,36). A megkísértés története mutatja, hogy a politikai jellegű váradalmakat kezdettől fogva elutasítja (Mt 4,8kk). A nagytanács előtti kihallgatásakor a főpap kérdésére, hogy ő-e a Krisztus, határozott igennel válaszol (Mk 14,61kk). Hasonlóan válaszol Pilátus kérdésére is (Mk 15,2; vö. Jn 18,37). Péter Messiás-hitvallását elfogadja (Mk 8,29k). Mindazonáltal megállapítható, hogy Jézus önmagának Messiásként való megjelölésében rendkívül tartózkodó, ez a Khrisztosz-on kívül a többi messiási jelző használatára nézve is érvényes, így pl. az Emberfia megjelölésre.

Az a szemlélet, hogy a messiási váradalmak Jézusban teljesebbek be, abban a tényben válik teljessé, hogy a Khrisztosz jelző Jézus esetében nevéből elválaszthatatlan megjelöléssé, voltaképpen személynévvé változott. Forrás: <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyn-bibliai-lexikon-C97B2/m-CA1F3/messias-CA2CD/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZXhpa29ub2tfQzk3QjliX0sICJxdWVyeSI6ICJtZXNzaVx1MDBlMXMifQ>

Katakomba: A keresztyén katakombák föld alatti kiépített temetkezési helyek, amelynek a Római Birodalom területén, Keleten és Nyugaton egyaránt, sokféle voltak. A legkiterjedtebb és leghíresebb katakombák Rómában vannak. Különösen híresek a Via Appián lévő katakombák. A név eredetileg csak a római Sebastianus katakombát jelölte, amely egy völgymélyedésben volt, és ezért az »in catacumbas« (= »a síroknál«; Cumba – Kháron ladikja) elnevezést kapta. Egyébként az Ókorban *coemeterium*nak, vagy *koiméterion*-nak hívták a temetőket.

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztyn-bibliai-lexikon-C97B2/k-C9FFD/katakomba-CA04D/?list=eyJmaWx0ZXJzIjogeyJNVSI6IFsiTkZPX0xFWF9MZXhpa29ub2tfQzk3QjliX0sICJxdWVyeSI6ICJrYXRha29tYmEifQ>

Érdekesség: az első keresztyének – akik nem féltek a haláltól - az üldözések során ilyen helyekre menekültek üldözőik elő, s itt tartották istentiszteleti alkalmaikat is.

Munkáltatás, feldolgozás

- A) „Jézus az én Királyom!” – hogyan válhat Jézus Királlyá az életünkben? Milyen az „ideális király”? Csoportmunkában nagy papírra írják/rajzolják fel, milyennek gondolnak egy tökéletes királyt? Ehhez képest milyen király Jézus?
- B) „Ha haragusztok is, ne vétkezzetek!” – hogyan haragszom? Mit teszek ilyenkor? Hogyan tudnám másképpen kezelni a haragomat? Megvalósítható-e a „Ne menjen le a nap a ti haragotokkal” – parancs? Csoportos megbeszélés, majd közös átbeszélés.
- C) A keresztre feszítés orvosi szemmel - <http://www.magyarKurir.hu/hirek/keresztre-feszites-orvosi-szemmel>. A cikk elolvasása után közös beszélgetés arról, miért különleges - az egyébként gyakori - halálnem Krisztus esetében

JAVASOLT ARANYMONDÁS:

„Hiszünk abban, aki feltámasztotta a halottak közül Jézust, a mi Urunkat; aki halálra adatott bűneinkért, és feltámasztott a mi megigazulásunkért.” Róm 4, 24-25

RÖGZÍTÉS, ELMÉLYÍTÉS, HÁZI FELADAT

- A) Kapcsolódva a virágvasárnapi történethez: keressünk olyan történetet, amikor egy szamár is a történet része, sőt, akár főszereplője – utalás: Bálám szamara (4Móz 22)
- B) Igyekezzünk minél több ismeretanyagot összeszedni Poncius Pilátusról, aki az egyik olyan főszereplője az evangéliumoknak, aki Biblián kívüli szövegekben, forrásokban is szerepel. (A Szénási: Megtaláltuk a Messiást könyv szerint ez bizonyítja, hogy Jézus élete nem hitrege, mítosz, hanem történelem.) Ássuk bele magunkat, ismerjük meg a kort behatóbban!
- C) Az egyik leghíresebb Krisztus-ábrázolás ebből a témakörből Leonardo da Vinci: Az utolsó vacsora c. festménye a milánói Santa Maria delleGrazie-templomból. Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4b/%C3%9Altima_Cena_-_Da_Vinci_5.jpg

Készítsünk mi is a Passió-történet egyes momentumairól képzőművészeti alkotásokat (mozaikok, montázsok, absztrakt ábrázolás, többféle kézműves-technika együttes alkalmazása, stb.)